

СТРАТЕГІЯ

інтегрованого управління державним кордоном України

Загальні положення

Від ефективності управління державним кордоном України залежать національна безпека держави, розвиток її економіки та людського потенціалу. Розроблення та впровадження ефективної системи управління державним кордоном України сприятиме його надійній охороні та захисту від транскордонної незаконної діяльності, стабільності та розвитку держави, розширенню міжнародного співробітництва, збільшенню доходів державного та місцевих бюджетів, туризму та спрощенню інших форм законного переміщення осіб і товарів.

Інтегроване управління державним кордоном України (далі — інтегроване управління державним кордоном) — це скоординована діяльність компетентних державних органів України та військових формувань, утворених відповідно до законів України, спрямована на створення та підтримання балансу між забезпеченням належного рівня прикордонної безпеки і збереженням відкритості державного кордону України для законного транскордонного співробітництва, а також для осіб, які подорожують.

На основі інтегрованого управління державним кордоном функціонує чотирирівнева система забезпечення контролю за в'їздом та перебуванням в Україні іноземців та осіб без громадянства:

у країнах походження та транзиту нелегальних мігрантів — включає заходи з обміну інформацією, здійснення спільної візової політики та діяльність співробітників, відповідальних за координацію та інформаційний обмін;

у державах, що межують з Україною, — включає заходи прикордонного співробітництва та обмін інформацією між органами державної влади,

залученими до інтегрованого управління державним кордоном, крім Російської Федерації та Республіки Білорусь;

у пунктах пропуску через державний кордон України та поза ними — включає заходи під час здійснення прикордонного контролю і забезпечення охорони державного кордону України поза пунктами пропуску з метою виявлення та запобігання транскордонній злочинній діяльності;

в Україні — включає заходи взаємодії між суб'єктами, обміну інформацією, аналізу ризиків з метою боротьби з нелегальною міграцією, забезпечення повернення іноземців та осіб без громадянства в країну походження або третю країну, гарантування прав заявників на міжнародний захист, дотримання законодавства про правовий статус іноземців та осіб без досягнення цілей державної політики у сфері інтегрованого управління державним кордоном громадянства.

Суб'єктами інтегрованого управління державним кордоном України (далі — суб'єкти) є Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство закордонних справ України, Міністерство розвитку громад та територій України, Міністерство фінансів України, Державна прикордонна служба України, Державна міграційна служба України, Державна митна служба України, Служба безпеки України, Національна поліція України, Національна гвардія України, Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, Збройні Сили України (Повітряні та Військово-Морські Сили), які взаємодіють на відомчому, міжвідомчому, державному та міжнародному рівнях для. До виконання окремих завдань у цій сфері можуть залучатися інші державні органи.

Координацію інтегрованого управління державним кордоном здійснює міжвідомча робоча група з питань координації інтегрованого управління державним кордоном, яка є тимчасовим консультативно-дорадчим органом Кабінету Міністрів України, утворена постановою Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 року № 83 (Офіційний вісник України, 2019 р., № 17, ст. 571).

З метою комплексного залучення суб'єктів для забезпечення системного підходу до організації та проведення ефективного моніторингу обстановки на державному кордоні України, проведення аналізу ризиків, посилення комунікаційних спроможностей функціонує координаційний центр інтегрованого управління державним кордоном, утворений постановою Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2024 року № 426 (Офіційний вісник України, 2024 р., № 37, ст. 2320).

Створено мережу віртуальних контактних аналітичних центрів та міжвідомчих регіональних аналітичних груп в Одеській, Львівській та Закарпатській областях, які забезпечують обмін аналітичною інформацією на експертному рівні.

Сприяння у виконанні завдань інтегрованого управління державним кордоном з морського напрямку передбачається шляхом організації функціонування об'єднаного морського координаційного центру, який планується створити на базі Військово-Морських Сил Збройних Сил України та використання ресурсів Державної інтегрованої інформаційної системи висвітлення надводної та підводної обстановки в акваторії Чорного та Азовського морів та басейнах річок Дніпро і Дунай.

Для імплементації європейських компонентів прикордонної безпеки Стратегія враховує 15 національно адаптованих стратегічних цілей інтегрованого управління державним кордоном, передбачених Регламентом Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 2019/1896 від 13 листопада 2019 року про Європейську прикордонну і берегову охорону та скасування Регламенту (ЄС) № 1052/2013 та Регламенту (ЄС) № 2016/1624, Рішенням Ради Правління № 43/2024 від 21 листопада 2024 року про схвалення Технічної та оперативної стратегії Європейського інтегрованого управління кордонами на 2023—2027 роки, Регламентом Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 2016/399 від 9 березня 2016 року про Кодекс Союзу щодо правил, які регулюють рух осіб через кордони, та правовими, політичними вимогами ЄС щодо Шенгенського acquis.

Міжнародне співробітництво

Міжнародне співробітництво є важливою умовою для забезпечення ефективного інтегрованого управління державним кордоном та впровадження кращого європейського досвіду в законодавчій, безпековій, управлінській, фінансовій, економічній, соціальній та культурній сферах. Для нарощення оперативної та технічної взаємодії між системами інтегрованого управління кордонами України та держав — членів ЄС важливо запроваджувати найкращі європейські практики та стандарти.

Міжнародну консультативну, дорадчу та технічну підтримку Україні, спрямовану на розвиток інтегрованого управління державним кордоном, удосконалення взаємодії між суб'єктами та активізацію їх співпраці з іноземними партнерами надають Європейська Агенція прикордонної та берегової охорони Frontex, Консультативна місія Європейського Союзу в Україні та ряд міжнародних організацій, зокрема Представництво Міжнародної організації з міграції в Україні та Міжнародний центр з розвитку міграційної політики. Фінансування такої підтримки забезпечують ЄС та Уряд Сполучених Штатів Америки.

Співпраця з державами — членами ЄС та Республікою Молдова загалом забезпечує контрольованість спільних кордонів та розвиток торговельних зв'язків. Розвиток співробітництва з Європейською Агенцією прикордонної та берегової охорони Frontex у перспективі сприятиме приведенню обміну інформацією, аналізу ризиків та процедур прикордонного контролю у відповідність з європейськими стандартами.

Створення об'єднаного морського координаційного центру сприятиме обміну інформацією про морську обстановку не тільки з структурами всіх національних міністерств та відомств, що провадять діяльність на морі, а і відповідними структурами держав — членів ЄС та НАТО. Такий обмін інформацією про морську обстановку сприятиме більш тісному міжнародному співробітництву,

безпеці судноплавства в Чорному морі та безпеці морських кордонів України і держав — членів ЄС.

У зв'язку з повномасштабною збройною агресією Російської Федерації проти України транскордонне співробітництво із Російською Федерацією та Республікою Білорусь не здійснюється.

Розвиток міжнародного співробітництва з іншими державами та міжнародними організаціями насамперед спрямовано на вирішення проблематики нелегальної міграції, торгівлі людьми, а також забезпечення ефективної протидії терористичним загрозам і транскордонній злочинності. У межах співпраці з міжнародними організаціями суб'єкти беруть активну участь в реалізації спільних проектів, спрямованих на підвищення спроможностей у протидії тероризму, виявлення зброї, боєприпасів та небезпечних хімічних речовин.

Опис проблем, що зумовили прийняття Стратегії

Сучасний світ стикається з безпрецедентними викликами, які виходять за межі традиційних кордонів і вимагають комплексного підходу до управління кордонами.

Нові прояви глобальних загроз таких, як геополітична нестабільність, повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України, тероризм, транскордонна злочинність, кібератаки, пандемії, виявили уразливість та проблемні питання наявної системи інтегрованого управління державним кордоном, зокрема:

- втрата контролю над частиною території та державного кордону України внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України;
- неповна адаптація законодавства України до політики та законодавства ЄС;

- недостатня спроможність підрозділів охорони державного кордону України щодо впровадження інноваційних технологій та високотехнологічних засобів;
- нездатність системи висвітлення морської обстановки у Чорному та Азовському морях забезпечувати заінтересовані суб'єкти повною оперативною інформацією про ситуацію на морі;
- відсутність спільного патрулювання державного кордону України з Республікою Польща та Угорщиною, а також повільні темпи запровадження спільного прикордонного контролю в пунктах пропуску через державний кордон України з державами — членами ЄС та Республікою Молдова;
- невідповідність інфраструктури пунктів пропуску через державний кордон України та під'їзних шляхів до них зростаючим потребам щодо пропускових спроможностей, що не відповідають динамічним потокам пропуску через державний кордон України осіб, транспортних засобів і товарів;
- неналежний стан сервісних зон та відсутність комфортних умов для осіб, які подорожують;
- повільні темпи технічного переоснащення, цифровізації процедур прикордонного, митного та інших видів контролю в пунктах пропуску через державний кордон України, забезпечення сучасними системами перевірки документів, біометричної верифікації, розпізнання обличчя, огляду транспортних засобів та вантажів;
- перевищення встановлених строків експлуатації частини кораблів, катерів та плавзасобів Військово-Морських Сил Збройних Сил України та Морської охорони Державної прикордонної служби України, моральна та фізична їх застарілість;

- недостатній рівень взаємодії та обміну інформацією про морську обстановку між структурами міністерств та відомств, що провадять діяльність на морі;
- недостатньо розвинена система базування авіаційних підрозділів Державної прикордонної служби України та Повітряних Сил Збройних Сил України;
- недостатній рівень інженерно-технічного облаштування та матеріально-технічного забезпечення охорони державного кордону України;
- незавершеність відчуження у межах прикордонної смуги земельних ділянок шириною 30—50 метрів уздовж лінії державного кордону на суші, по берегу української частини прикордонної річки, озера або іншої водойми, а вздовж лінії державного кордону України з Російською Федерацією і Республікою Білорусь — шириною до 2 кілометрів з метою забезпечення національної безпеки і оборони, дотримання режиму державного кордону і передачі військовим
- частинам Державної прикордонної служби України для будівництва, облаштування та утримання інженерно-технічних і фортифікаційних споруд, огорож, прикордонних знаків, прикордонних просік, комунікацій;
- недостатній рівень моніторингу та контролю за державним кордоном України, зокрема в повітряному просторі, із використанням безпілотних авіаційних комплексів, систем роботизованих надводних та підводних апаратів;
- потреба в удосконаленні оперативно-розшукової діяльності шляхом запровадження її новітніх форм і методів з метою підвищення ефективності протидії транскордонній злочинності та нелегальній міграції відповідно до стандартів ЄС;

- необхідність модернізації інформаційно-комунікаційних систем, впровадження IT-рішень та технологій штучного інтелекту в процеси інтегрованого управління державним кордоном;
- потреба у запровадженні європейських стандартів та організації обміну інформацією між суб'єктами та отримання доступу до відповідних європейських реєстрів і баз даних;
- відсутність національних систем попередньої оцінки інформації про пасажирів та попередньої перевірки підстав для в'їзду в Україну з використанням електронного повідомлення про намір;
- зростаюча потреба в удосконаленні систем управління захистом даних та інформаційною безпекою;
- потреба у подальшому розвитку, удосконаленні, гармонізації методологічних підходів до аналізу та управління ризиками із залученням усіх суб'єктів та автоматизації профілювання ризиків;
- необхідність посилення міжнародного співробітництва, налагодження безпосередньої співпраці з державами, які за допомогою аналізу ризиків визначені як країни походження або транзиту нелегальної міграції;
- потреба в удосконаленні та розширенні співпраці з Європейською Агенцією прикордонної та берегової охорони Frontex;
- необхідність розвитку системи оцінювання якості інтегрованого управління державним кордоном до європейської системи;
- неефективна система добровільного повернення іноземців та осіб без громадянства в країну походження або третю країну;
- недосконала міжвідомча взаємодія: несвоєчасне наповнення відомчих інформаційних систем Національної системи біометричної верифікації та ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства, відсутність автоматизованого обміну даними між державними реєстрами, які є у володінні суб'єктів;

- потребує покращення процес забезпечення захисту прав і свобод людини, зокрема громадян України, які перебувають на території держав — членів ЄС та інших держав як тимчасово переміщені особи, та створення умов для їх повернення на Батьківщину;
- невідповідність інфраструктури пунктів пропуску через державний кордон України та пунктів контролю, а також під'їзних шляхів до них потребам осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;
- недосконалість норм законодавства щодо користування особами з інвалідністю I групи та дітьми з інвалідністю першочерговим правом на проходження передбачених законодавством видів контролю в пунктах пропуску через державний кордон України та пунктах контролю;
- невідповідність вимогам інклюзивності та доступності нормативно-правових актів з питань тримання затриманих осіб в органах (підрозділах) охорони державного кордону України;
- невідповідність рівня професійної підготовки персоналу суб'єктів стандартам ЄС;
- необхідність впровадження нових підходів у визначенні заходів з усунення (мінімізації) корупційних ризиків;
- слабкі мотивація та соціально-правовий захист персоналу суб'єктів;
- низький рівень впровадження результатів наукових досліджень та інновацій у практичну діяльність суб'єктів та освітній процес.

За результатами всебічного аналізу стану інтегрованого управління державним кордоном Стратегію адаптовано до політичної, економічної та соціальної ситуації в державі з урахуванням потенційної появи нових викликів і загроз.

Виклики та загрози

Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України, воєнна загроза з боку Республіки Білорусь негативно вплинули на рівень прикордонної безпеки та призвели до:

- тимчасової втрати контролю над окремими ділянками державного кордону України та окупації Російською Федерацією територій України;
- блокування судноплавства в Чорному та Азовському морях;
- заборони польотів цивільної авіації в повітряному просторі України;
- тимчасового закриття пунктів пропуску та пунктів контролю на ділянках державного кордону України із Російською Федерацією, Республікою Білорусь і центральній ділянці державного кордону України з Республікою Молдова;
- виїзду частини громадян України за кордон;
- повернення іноземців та осіб без громадянства в країну походження або третю країну;
- знищення частини прикордонної, цивільної, військової, критичної інфраструктури внаслідок масованих авіаційно-ракетних ударів та артилерійських обстрілів;
- порушення стійкості ланцюгів постачання важливих ресурсів;
- мінування значної частини території України.

Основними загрозами у сфері охорони державного кордону України є:

- ескалація бойових дій та активна розвідувально-підривна діяльність з боку Російської Федерації та Республіки Білорусь;
- наявність мінної небезпеки на території, на яких ведуться (велися) бойові дії;
- присутність та загроза нарощування оперативної групи російських військ на території Придністровського регіону Республіки Молдова, її потенційний вплив на дестабілізацію суспільно-політичної обстановки в регіоні;

- можливе погіршення епідемічної ситуації на тлі поширення епідемій, пандемій;
- активізація терористичної діяльності та транскордонної злочинності;

зростання транзитної нелегальної міграції до держав — членів ЄС (за умови поновлення авіаційного та морського сполучення);

масштабні кібератаки на інформаційні системи;

можливе збільшення спроб:

- контрабанди зброї, боєприпасів, вибухових та наркотичних речовин;
- торгівлі людьми, насамперед із категорії найбільш незахищених верств населення та постраждалих від наслідків збройної агресії Російської Федерації проти України;
- незаконного переміщення товарів та ухилення від сплати митних платежів.

Виклики і загрози національній безпеці України, спричинені збройною агресією Російської Федерації проти України, зумовили необхідність формування нових підходів до розвитку та модернізації системи охорони та захисту державного кордону України.

Нормативно-правові акти, що діють у сфері інтегрованого управління державним кордоном України

Ця Стратегія ґрунтується на таких документах:

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами — членами, з іншої сторони, ратифікована Законом України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII;

Митний кодекс України;

Земельний кодекс України;

Водний кодекс України;

Закони України “Про національну безпеку України”, “Про Державну прикордонну службу України”, “Про державний кордон України”, “Про прикордонний контроль”, “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства”, “Про виключну (морську) економічну зону України”, “Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України”, “Про прилеглу зону України”, “Про міжнародні договори України”, “Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту”, “Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус”, “Про порядок виїзду з України і в’їзду в Україну громадян України”, “Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах” та “Про захист персональних даних”;

Указ Президента України від 18 серпня 2021 року № 367 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року “Про окремі питання реалізації державної політики у сфері захисту державного кордону”.

Стратегія узгоджена із Комплексним стратегічним планом реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023—2027 роки, схваленим Указом Президента України від 11 травня 2023 року № 273, Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 року № 471 (Офіційний вісник України, 2020 р., № 50, ст. 1571), Стратегією національної безпеки України, затвердженою Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року “Про

Стратегію національної безпеки України”, Морською доктриною України на період до 2035 року, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 7 жовтня 2009 року № 1307 (Офіційний вісник України, 2009 р., № 94, ст. 3216), Стратегією морської безпеки України, затвердженою Указом Президента України від 17 липня 2024 року № 468 “Про рішення Ради національної безпеки і

оборони України від 17 липня 2024 року “Про Стратегію морської безпеки України”, Стратегією розвитку та розбудови прикордонної інфраструктури з країнами Європейського Союзу та Республікою Молдова до 2030 року, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2024 року № 1337, та операційним планом заходів з реалізації у 2024—2030 роках Стратегії розвитку та розбудови прикордонної інфраструктури з країнами Європейського Союзу та Республікою Молдова до 2030 року, затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2024 року № 1337, Національною транспортною стратегією України на період до 2030 року, схваленою постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2024 року № 1550 (Офіційний вісник України, 2025 р., № 8, ст. 665), та операційним планом заходів з реалізації у 2025—2027 роках Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2024 року № 1550, Стратегією боротьби з організованою злочинністю, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 року № 1126, Стратегією державної міграційної політики України на період до 2025 року, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 року № 482 (Офіційний вісник України, 2017 р., № 6, ст. 1837), Дорожньою картою з питань верховенства права, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року № 475 “Деякі питання забезпечення переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу за кластером 1 “Основи процесу вступу до ЄС” (Офіційний вісник України, 2025 р., № 49, ст. 3399), у сфері 4.6 “Шенген та зовнішні кордони” блоку IV. Юстиція, свобода та безпека”.

Аналіз поточного стану справ, тенденцій та обґрунтування необхідності розв’язання виявлених проблем

Україна з 2010 року впровадила та розвиває інтегроване управління державним кордоном, яке залишається одним із пріоритетів державної політики забезпечення національної безпеки.

Реалізовано три стратегічні документи, що заклали європейську основу для формування національної системи інтегрованого управління державним кордоном і стали важливими елементами процесу лібералізації ЄС візового режиму для України.

З 2019 року діє Стратегія інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року, схвалена розпорядженнями Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 року № 687 (Офіційний вісник України, 2019 р., № 70, ст. 2472), з урахуванням актуальних і потенційних загроз національній безпеці та надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС.

Реалізацію Стратегії забезпечено шляхом виконання двох планів заходів з її реалізації:

- плану на 2020—2022 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2019 року № 1409 “Про затвердження плану заходів на 2020—2022 роки щодо реалізації Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року”;
- плану на 2023—2025 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 року № 1212 “Про затвердження плану заходів на 2023—2025 роки щодо реалізації Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року” (Офіційний вісник України, 2024 р., № 11, ст. 716).
- Станом на 31 грудня 2024 року загальний прогрес виконання Стратегії становив 57 відсотків, реалізовано 108 заходів та повністю досягнуто позитивних значень за 278 показниками виконання 112 індикаторів.

З урахуванням тривалого збереження воєнних загроз запроваджено нову модель охорони і захисту українсько-російської та українсько-білоруської ділянок державного кордону, в основу якої покладено підвищення військових спроможностей прикордонних підрозділів та збільшення щільності охорони кордону, зокрема:

- переведено на нову організаційно-штатну структуру органи і підрозділи охорони державного кордону України, продовжується нарощування їх бойових спроможностей;
- посилено режимні обмеження та оперативне забезпечення у прикордонній смузі та контрольованих прикордонних районах;
- триває інженерно-технічне та фортифікаційне облаштування.

Внаслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну, на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 лютого 2022 року № 188 “Про тимчасове закриття деяких пунктів пропуску через державний кордон та пунктів контролю” (Офіційний вісник України, 2022 р., № 20, ст. 1068) закрито 78 пунктів пропуску та пунктів контролю, з них 18 — повітряних.

Переорієнтація пасажирського та транспортного потоків призвела до зростання навантаження на пункти пропуску на кордоні з державами — членами ЄС та Республікою Молдова, що негативно впливає на безпеку державного кордону України, підвищує рівень соціальної напруги в прикордонних районах та знижує комфорт для осіб, які подорожують.

Відповідно до постанов Кабінету Міністрів України:

від 2 грудня 2022 року № 1349 “Про особливості реалізації експериментального проекту з організації управління чергами автомобільних транспортних засобів перед міжнародними пунктами пропуску через державний кордон України для автомобільного сполучення за допомогою електронної системи “Електронна черга перетину кордону” (Офіційний вісник України, 2022 р., № 97, ст. 6052) з грудня 2022 року розпочато реалізацію експериментального проекту з керування чергами автомобільних транспортних засобів перед міжнародними пунктами пропуску через державний кордон України для автомобільного сполучення за допомогою еЧерги;

від 5 грудня 2024 року № 1411 “Про реалізацію експериментального проекту з впорядкування черговості прибуття автомобільних транспортних засобів до міжнародних та міждержавних пунктів пропуску через державний кордон України з використанням електронної системи “Електронна черга перетину кордону” (Офіційний вісник України, 2025 р., № 2, ст. 126) реалізацію єЧерги продовжено на наступні два роки.

Розширення використання єЧерги дасть змогу мінімізувати утворення фізичних черг на під’їзних шляхах до пунктів пропуску.

Триває поширення спільного прикордонного та митного контролю в пунктах пропуску через державний кордон України. Загалом спільний прикордонний контроль запроваджено у 14 пунктах пропуску через державний кордон України на кордоні з Республікою Польща та Республікою Молдова.

Запровадження спільного прикордонного контролю дасть змогу вирішити ряд проблемних питань, зокрема щодо облаштування пунктів пропуску. Враховуючи, що більшість пунктів пропуску ЄС облаштовано сканувальними системами, запровадження спільного прикордонного контролю суттєво спростить і пришвидшить процедуру перетинання державного кордону України.

З 22 квітня 2024 року Україна як учасниця Конвенції про процедуру спільного транзиту здійснила перехід до застосування електронної транзитної системи NCTS Фаза 5.

З метою спорудження нових пунктів пропуску та під’їзних шляхів до них, реконструкції та модернізації наявних пунктів пропуску та прикордонних залізничних станцій, реконструкції мультимодальних терміналів, впровадження новітніх технологій, оптимізації контрольних процедур під час перетинання державного кордону України та подальшого розвитку концепції спільного прикордонного контролю реалізується Стратегія розвитку та розбудови прикордонної інфраструктури з країнами Європейського Союзу та Республікою Молдова до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2024 року

№ 1337 (Офіційний вісник України, 2025 р., № 8, ст. 688), та операційний план заходів з реалізації у 2024—2030 роках Стратегії розвитку та розбудови прикордонної інфраструктури з країнами Європейського Союзу та Республікою Молдова до 2030 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2024 року № 1337 (Офіційний вісник України, 2025 р., № 8, ст. 688).

Для сприяння ритмічності роботи пунктів пропуску підписано Меморандум про запровадження системи попереднього повідомлення про надзвичайні ситуації у пунктах пропуску через державний кордон України на кордоні із Словацькою Республікою, який набрав чинності 26 липня 2024 року, завершено підготовку до підписання Меморандуму про запровадження системи попереднього повідомлення про надзвичайні ситуації на кордоні з Румунією.

З метою протидії транскордонній злочинності та посилення охорони державного кордону України з державами — членами ЄС та Республікою Молдова відповідно до Законів України:

“Про Бюро економічної безпеки України” внесено зміни до статті 8 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність”, врегульовано застосування кримінального аналізу в кримінальному судочинстві;

“Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо криміналізації контрабанди товарів”, встановлено кримінальну відповідальність за контрабанду товарів та підакцизних товарів, а також за подання недостовірних відомостей під час декларування товарів.

Для створення в Україні системи обробки попередніх даних реєстрації особи (PNR/API) потребують прийняття відповідні законодавчі акти, що відповідатимуть законодавству ЄС.

З метою узгодження дій державних органів, установ і організацій у сфері протидії незаконному обігу вогнепальної зброї постановою Кабінету Міністрів України від 5 липня 2024 року № 790 утворено Координаційний центр з питань протидії

незаконному обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї (Офіційний вісник України, 2024 р., № 65, ст. 3915). Тривають заходи щодо розгортання ситуаційного центру із проведення моніторингу міграційних процесів та аналізу ризиків у сфері міграції.

Проведено спільні аналізи ризиків з державами-партнерами із залученням Європейської Агенції з прикордонної та берегової охорони Frontex та інших суб'єктів щодо визначення наявних та потенційно можливих ризиків у сфері безпеки державного кордону.

Проведено спільні спеціальні прикордонні операції “Захід — 2023” та “Захід-Південь — 2024” з метою протидії протиправній діяльності на державному кордоні на загрозливих напрямках.

З метою формування та реалізації державної міграційної політики розпочато розроблення нової стратегії у міграційній сфері.

Взято участь у спільних операціях Європейської Агенції з прикордонної та берегової охорони Frontex з протидії нелегальній міграції та контрабанді на території держав Балтії та з протидії торгівлі людьми Joint Action Day “Global Chain”.

Продовжується системна модернізація та вдосконалення інформаційно-комунікаційної інфраструктури суб'єктів з метою підвищення ефективності управління, забезпечення безпеки державного кордону України та підготовки її інтеграції до європейських систем.

Для врегулювання питання наповнення відомчих інформаційних систем Національної системи біометричної верифікації та ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства, потребує прийняття законопроект “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання питань ідентифікації та верифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства”, який зареєстрований у Верховній Раді України 24 жовтня 2022 року за № 8151.

Відновлено спільне патрулювання на державному кордоні України із Словацькою Республікою, Республікою Молдова та Румунією. Внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України заходи спільного патрулювання не відновлені на державному кордоні України з Республікою Польща та Угорщиною.

Запроваджується перспективна модель інженерно-технічного облаштування державного кордону України, яка передбачає диференційований підхід до конструктиву з урахуванням актуальних загроз та застосування в охороні державного кордону України сучасних технічних засобів.

Протягом 2022—2024 років на державному кордоні України облаштовано: 1393,8 кілометра протитранспортного рову, 2 045,37 кілометра дротяних загороджень, 618 опорних пунктів та позицій, побудовано 39,86 кілометра прикордонних доріг.

Відповідно до Національної методики оцінювання якості виконання завдань інтегрованого управління державним кордоном, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 13 червня 2023 року № 595 (Офіційний вісник України, 2023 р., № 59, ст. 3313), у листопаді 2024 року проведено оцінку стану виконання Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року.

Освітній процес навчальних закладів Державної прикордонної служби України на 77 відсотків адаптовано до положень Уніфікованої програми базової підготовки працівників прикордонних відомств і берегової охорони держав — членів ЄС (CCC basic — Common Core Curriculum for the basic training of border guards).

Відкритість та підзвітність процесів інтегрованого управління державним кордоном забезпечує дотримання прав людини, гендерної рівності та врахування потреб уразливих груп, усунення (мінімізація) корупційних ризиків, покращення контролю та ефективності прикордонно-митних операцій, а також сприяє створенню сприятливого середовища для осіб, які подорожують, що є важливою умовою для інтеграції України до ЄС.

У подальшому необхідно посилити інституційний потенціал у сфері протидії корупції, зокрема шляхом удосконалення доступних превентивних інструментів та заходів, використання нових підходів в оцінюванні корупційних ризиків та визначенні заходів впливу на них, прозорості та підвищення доброчесності. Це сприятиме зростанню довіри громадян до суб'єктів, а також забезпечить швидке виявлення, неупереджене розслідування та невідворотність покарання у разі вчинення корупційних правопорушень.

Крім того, є актуальна потреба у забезпеченні координації суб'єктів міністерств та відомств, що провадять діяльність у морській сфері, з питань обізнаності про ситуацію в морських портах, морських прикордонних районах, територіальному морі та виключній морській економічній зоні України.

Основні принципи інтегрованого управління державним кордоном

Принципами інтегрованого управління державним кордоном є:

спільна та скоординована діяльність — розвиток інтегрованого управління державним кордоном є спільною діяльністю всіх уповноважених суб'єктів, роботу яких координує міжвідомча робоча група;

багаторівневий підхід — базується на чотирирівневій системі забезпечення контролю за в'їздом та перебуванням в Україні іноземців та осіб без громадянства;

аналіз ризиків — виявлення та оцінка актуальних і потенційних загроз, уразливостей з урахуванням різних джерел інформації та їх впливу на безпеку державного кордону України для забезпечення ефективного керівництва та оперативного прийняття рішень;

всебічна ситуаційна обізнаність — обмін інформацією на національному та міжнародному рівнях у реальному часі для правильного та своєчасного реагування на обстановку;

постійна готовність — спроможність суб'єктів до керування потоками осіб, транспортних засобів та вантажів, оперативного реагування на нестандартні (кризові) ситуації;

верховенство права — забезпечення пріоритету прав і свобод людини і громадянина відповідно до Конституції України та міжнародного права;

законність — обов'язок діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України;

професіоналізм — компетентне, об'єктивне і неупереджене виконання посадових обов'язків, постійне підвищення персоналом рівня професійних навичок, високі етичні стандарти;

добросовісність — необхідна морально-етична складова діяльності персоналу суб'єктів, яка визначає межі та способи його поведінки, що ґрунтуються на повазі до громадян, чесності у повсякденному житті та виконанні обов'язків, неупередженості та відповідальності у діях та рішеннях, нульовій толерантності до корупції;

ефективність — раціональне і результативне використання ресурсів для досягнення цілей державної політики у сфері інтегрованого управління державним кордоном;

прозорість — відкритість інформації про діяльність суб'єктів, крім випадків, визначених Конституцією та законами України.

Мета, стратегічні цілі, завдання та показники з реалізації державної політики у сфері інтегрованого управління державним кордоном

Стратегія інтегрованого управління державним кордоном України — документ довгострокового планування, який розроблено відповідно до Закону України “Про національну безпеку України” на основі Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року “Про Стратегію національної безпеки України”, на виконання національних зобов’язань з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами — членами, з іншої сторони, та Дорожньої карти з питань верховенства права, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року № 475 “Деякі питання забезпечення переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу за кластером 1 “Основи процесу вступу до ЄС”.

Стратегія визначає основні напрями системного формування державної політики розвитку та ефективного управління державним кордоном України та спрямована на реалізацію євроінтеграційного курсу розвитку України, що сприятиме збереженню стабільності в державному та міжнародному вимірах.

Метою Стратегії є визначення пріоритетних напрямів державної політики у сфері охорони та захисту державного кордону України, стратегічних цілей розвитку та очікуваних результатів їх досягнення з урахуванням створення та підтримання балансу між забезпеченням належного рівня прикордонної безпеки і збереженням відкритості державного кордону України для законного транскордонного співробітництва, а також для осіб, які подорожують.

З огляду на європейську та євроатлантичну інтеграцію України, ключовим результатом реалізації Стратегії має стати готовність та спроможність до охорони зовнішніх кордонів ЄС у межах державного кордону України після набуття повноправного членства в ЄС.

Стратегічна ціль 1. Охорона та захист державного кордону України як невід'ємної частини загальнодержавної системи забезпечення національної безпеки, недопущення незаконної зміни проходження його лінії, забезпечення дотримання режиму державного кордону України та прикордонного режиму

Важливим є забезпечення комплексного та узгодженого залучення суб'єктів до охорони та захисту державного кордону України, охорони суверенних прав України в її прилеглий зоні та виключній (морській) економічній зоні. Підвищення їх спроможностей та створення правових, інституційних, адміністративних та оперативних можливостей, а також залучення необхідних ресурсів для здійснення ефективної та результативної охорони державного кордону України на основі аналізу ризиків, за будь-якого розвитку обстановки.

Для досягнення зазначеної стратегічної цілі передбачено виконання таких завдань: нормативно-правове врегулювання спільних заходів забезпечення прикордонної безпеки, а саме:

- адаптація законодавства України до законодавства ЄС у сфері інтегрованого управління державним кордоном;
- завершення демаркації державного кордону України та проведення спільних перевірок лінії його проходження;
- удосконалення механізму отримання громадянами і суб'єктами господарювання дозволу на в'їзд, перебування і проведення робіт у прикордонній смузі;

нормативне врегулювання порядку залучення представників суб'єктів різних міністерств і відомств, що провадять діяльність у морській сфері, до виконання завдань у складі (або в інтересах) об'єднаного морського координаційного центру, та порядку обміну інформацією про обстановку в морських портах, морських прикордонних районах, територіальному морі та виключній морській економічній зоні, іншою інформацією про морську обстановку;

нормативне врегулювання реалізації експериментального проекту щодо організації та здійснення прикордонного та митного контролю під час руху пасажирських поїздів;

нарощування спроможностей з відсічі збройної агресії Російської Федерації проти України, підготовка до відновлення і створення ефективної системи охорони та захисту державного кордону України, а саме:

- розроблення перспективної моделі охорони державного кордону;
- забезпечення нарощування спроможностей органів та підрозділів охорони державного кордону України до виконання завдань з охорони та захисту державного кордону України з Російською Федерацією, Республікою

Білорусь, центральної ділянки державного кордону України з Республікою Молдова та зовнішніх кордонів ЄС після набуття повноправного членства України в ЄС;

- оптимізація структури та систем управління органів Державної прикордонної служби України;
- модернізація системи технічного спостереження з використанням передових технологій дистанційного контролю, у тому числі безпілотних літальних апаратів, високотехнологічних засобів моніторингу;
- забезпечення розвитку прикордонних комендатур швидкого реагування та підрозділів вогневої підтримки;
- розвиток систем радіолокаційного спостереження, радіочастотного моніторингу та комплексів радіоелектронної боротьби з метою захисту повітряного простору України;
- участь у заходах із забезпечення протимінної діяльності;

імплементация європейських стандартів прикордонної безпеки в систему охорони державного кордону України з державами — членами ЄС та Республікою Молдова, а саме:

- проведення перерозподілу ресурсів з метою їх раціонального та ефективного використання;
- відновлення та удосконалення механізму спільного патрулювання;
- удосконалення взаємодії, обміну інформацією, розроблення (уточнення) планів реагування на надзвичайні ситуації;
- підвищення ефективності роботи контактних (консультативних) пунктів на державному кордоні України;

оптимізація проведення прикордонного, митного та інших видів контролю, пропуску через державний кордон України осіб, транспортних засобів і вантажів із забезпеченням належного рівня безпеки, а саме:

- запровадження кращих європейських практик під час проведення контрольних процедур у пунктах пропуску через державний кордон України;
- переоснащення пунктів пропуску технічними засобами контролю, у тому числі скануючими системами для огляду транспортних засобів та контейнерів різних типів;
- удосконалення та автоматизація вибіркового контролю на основі результатів аналізу та оцінки ризиків, що забезпечує мінімізацію загроз;
- запровадження процедур скринінгу на державному кордоні України відповідно до алгоритмів та вимог, визначених новим Пактом ЄС про міграцію та притулок;
- удосконалення стандартних операційних процедур міжвідомчої взаємодії на випадок виникнення кризової ситуації у міграційній сфері;
- підготовка сил і засобів до запровадження спільного прикордонного контролю у пунктах пропуску через державний кордон України з державами — членами ЄС та Республікою Молдова;
- запровадження системи подання електронних повідомлень про намір відвідати Україну;

- організація функціонування, підготовка персоналу та забезпечення технічними засобами споруджених, реконструйованих або модернізованих пунктів пропуску;

- нарощування інженерно-технічного облаштування державного кордону України, а саме:

- забезпечення інженерно-технічного облаштування державного кордону України;

- оформлення органами Державної прикордонної служби України права постійного користування земельними ділянками для будівництва, облаштування та утримання інженерно-технічних і фортифікаційних споруд, огорож, прикордонних знаків, прикордонних просік, комунікацій;

- використання в інтересах інтегрованого управління державним кордоном технічних засобів та можливостей суб'єктів, інших міністерств і відомств;

забезпечення розвитку авіації Державної прикордонної служби України, а саме:

- модернізація (оновлення) парку авіаційної техніки;

- відновлення місць базування та розбудова авіаційної інфраструктури для забезпечення оперативного реагування на зміни в обстановці на державному кордоні України;

- підготовка авіаційного персоналу та проведення спільних тренувань авіаційних пошуково-рятувальних команд Державної прикордонної служби України з Повітряними Силами, Сухопутними військами, Військово-Морськими Силами Збройних Сил України;

нарощування спроможностей для захисту національних інтересів у морських просторах України від наявних та потенційних загроз, а саме:

- створення об'єднаного морського координаційного центру на базі Військово-Морських Сил Збройних Сил України та його сприяння у виконанні завдань інтегрованого управління державним кордоном;

- модернізація та оновлення корабельно-катерного складу;

- створення Державної інтегрованої інформаційної системи висвітлення надводної та підводної обстановки в акваторії Чорного та Азовського морів та басейнах річок Дніпро і Дунай та використання її ресурсів для виконання завдань інтегрованого управління кордонами;
- оснащення безпілотними авіаційними та безекіпажними надводними (підводними) платформами (апаратами, системами, комплексами) різного призначення;
- досягнення оперативної сумісності (спільних дій, заходів) різнорідних сил та засобів у складі діючих угруповань Збройних Сил України, у тому числі з підрозділами берегових охорон держав — членів ЄС;
- надання органам Державної прикордонної служби України та об'єднаному морському координаційному центру доступу до інформаційних систем ЄС “Морське вікно” та “SafeSeaNet”, інших глобальних інформаційних систем моніторингу та контролю судноплавства країн-партнерів;
- відновлення та розбудова системи базування корабельно-катерного складу та відповідної інфраструктури;
- участь у проведенні спільних, зокрема міжнародних, морських навчань.

Стратегічна ціль 2. Контроль за морською обстановкою, що забезпечує оперативне реагування на її зміни

Здійснення спостереження за рухом суден, забезпечення електронних комунікацій та участь у пошуку і рятуванні людей на морі у морському пошуково-рятувальному районі України, надання допомоги людям, які зазнали лиха на морі, зокрема медичної допомоги постраждалим або їх евакуації з використанням повітряних і морських суден, участь у проведенні авіаційного пошуку і рятування людей в акваторії Чорного, Азовського морів, басейнах річок Дніпро і Дунай та виконання інших міжнародних зобов'язань України з охорони людського життя на морі.

Для досягнення зазначеної стратегічної цілі передбачено виконання таких завдань:

забезпечення постійного моніторингу морської обстановки з використанням сучасних технологій та ефективної взаємодії між відповідальними органами для своєчасного реагування на загрози та зміни в ситуації, а саме:

- здійснення контролю за плаванням і перебуванням українських та іноземних невійськових суден (плавзасобів) і військових кораблів у територіальному морі та внутрішніх водах України;

- відновлення та модернізація берегових постів технічного спостереження;

- забезпечення присутності сил Морської охорони Державної прикордонної служби України, Військово-Морських Сил України, інших складових Сил оборони України у визначених водних районах (районах особливої уваги);

розвиток спроможностей щодо охорони людського життя на морі та проведення пошуково-рятувальних операцій, а саме:

- участь у пошуково-рятувальних заходах, удосконалення взаємодії між суб'єктами Національної системи пошуку і рятування на морі із Державним морським рятувально-координаційним центром відповідно до розроблених планів взаємодії з Морською пошуково-рятувальною службою;

- підготовка персоналу суб'єктів Національної системи пошуку і рятування на морі з питань організації пошуку та набуття досвіду рятування, у тому числі в навчальних центрах держав-партнерів;

- розмінування портової інфраструктури, внутрішніх водних шляхів, внутрішніх вод, територіального моря та виключної (морської) економічної зони України;

- поглиблення міжнародного співробітництва з питань пошуку та рятування людей на морі.

Стратегічна ціль 3. Проведення аналізу ризиків, що можуть вплинути на функціонування або безпеку державного кордону України

Інтегроване управління державним кордоном ґрунтується на аналізі ризиків. Аналіз ризиків повинен застосовуватися на національному та міжнародному рівнях, бути доступним для суб'єктів та використовуватися для політичного, стратегічного та оперативного планування, підтримувати ефективне керівництво та прийняття рішень в умовах обмежених ресурсів і можливостей. Аналіз ризиків повинен надавати висновки та рекомендації для своєчасного вжиття заходів з мінімізації актуальних та потенційних загроз, що охоплюють всі складові інтегрованого управління державним кордоном.

Зазначений аналіз проводиться з урахуванням спільної інтегрованої моделі аналізу ризиків держав — членів ЄС та національного досвіду.

Застосування ризикоорієнтованих підходів сприяє більш ефективному використанню обмежених ресурсів і можливостей суб'єктів.

Водночас для зосередження уваги контрольних служб на найбільш ймовірних випадках порушень законодавства важливим є застосування ризикоорієнтованих підходів у роботі усіма суб'єктами.

Для досягнення зазначеної стратегічної цілі передбачено виконання таких завдань: підвищення спроможності суб'єктів з аналізу ризиків, а саме:

- забезпечення розвитку спроможностей підрозділів, що проводять аналіз та оцінку ризиків;
- впровадження передових методик здійснення спільного аналізу ризиків;
- удосконалення всебічного моніторингу ситуації на державному кордоні України, обробки та аналізу інформації, отриманої від суб'єктів;
- розвиток ІТ-рішень для забезпечення автоматизації процесу аналізу ризиків та автоматизованого інформаційного обміну між суб'єктами;
- підвищення рівня професійної підготовки персоналу підрозділів аналізу ризиків;

забезпечення розвитку системи взаємодії суб'єктів з питань аналізу ризиків, а саме:

- удосконалення діяльності міжвідомчих координаційних, аналітичних центрів, створення об'єднаного морського координаційного центру та розширення мережі регіональних аналітичних груп;

- проведення спільних аналітичних досліджень з метою прийняття рішень для ефективного використання обмежених ресурсів і можливостей суб'єктів;

забезпечення розвитку міжнародної співпраці з питань аналізу ризиків, а саме:

- посилення співпраці з обміну інформацією та аналізу ризиків з міжнародними організаціями та інституціями ЄС, у тому числі з Європейською Агенцією прикордонної та берегової охорони Frontex, щодо протидії транскордонній злочинності, нелегальній міграції, тероризму та гібридним загрозам;

- інтеграція аналітичних продуктів міжнародних установ та організацій, у тому числі Європейської Агенції прикордонної та берегової охорони Frontex і Європейської міграційної мережі, у діяльність суб'єктів;

- проведення спільних аналізів ризиків з прикордонними відомствами суміжних держав: Республіки Польща, Словацької Республіки, Угорщини, Румунії і Республіки Молдова та іншими державами.

Стратегічна ціль 4. Розвиток міжнародного співробітництва, зокрема шляхом нарощування обміну інформацією з компетентними органами держав — членів ЄС, Республіки Молдова та Європейською Агенцією прикордонної та берегової охорони Frontex, з метою розвитку інтегрованого управління державним кордоном

Національний пріоритет України — приєднання до єдиного європейського та світового безпекового простору. Становлення та розвиток співпраці із суміжними державами є одним з перспективних шляхів розв'язання проблем, які притаманні суміжним територіям, а також ефективним способом розвитку прикордонних

територій та впровадження кращого європейського досвіду в законодавчій, безпековій, управлінській, фінансовій, економічній, соціальній та культурній сферах.

Для досягнення зазначеної стратегічної цілі передбачено виконання таких завдань:

- реалізація національного курсу на європейську та євроатлантичну інтеграцію, а саме:

- виконання зобов'язань України відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами — членами, з іншої сторони, та Дорожньої карти з питань верховенства права, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року № 475 “Деякі питання забезпечення переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу за кластером 1 “Основи процесу вступу до ЄС”, а також Порядку денного асоціації Україна — ЄС, Хартії про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору НАТО, встановлених переговорним розділом 24 “Юстиція, свобода та безпека”, інших міжнародних договорів;

- нарощування двостороннього співробітництва з міжнародними інституціями держав — членів ЄС та міжнародними організаціями;

- розроблення пропозицій щодо співробітництва в рамках європейської системи прикордонного спостереження;

розвиток співробітництва з Європейською Агенцією прикордонної та берегової охорони Frontex, а саме:

- удосконалення нормативно-правового регулювання співробітництва з Європейською Агенцією прикордонної та берегової охорони Frontex;

- участь у проведенні спільних операцій;

- забезпечення обміну інформацією про морську обстановку між об'єднаним морським координаційним центром та Європейською Агенцією прикордонної та берегової охорони Frontex, Virtual Regional Maritime Traffic Centre & Trans Regional Maritime Network (V-RMTC), штабом Командування Об'єднаних ВМС ЗС

НАТО (Нортвуд, Велика Британія) в рамках участі України в міжнародних морських безпекових операціях НАТО та ЄС;

- залучення потенціалу Європейської Агенції прикордонної та берегової охорони Frontex для посилення операційних спроможностей Державної прикордонної служби України;

вдосконалення міжнародного співробітництва з прикордонними відомствами суміжних держав:

- участь у переговорному процесі стосовно укладання міжнародних договорів про режим державного кордону України і співробітництво з прикордонних питань та обмін попередньою інформацією про товари і транспортні засоби;

- підвищення ефективності організації та забезпечення роботи прикордонно-представницького апарату;

- розширення взаємодії, обміну інформацією та вдосконалення роботи координаційних центрів та спільних контактних (консультаційних) пунктів.

Стратегічна ціль 5. Розвиток взаємодії та обмін інформацією між суб'єктами

Розвиток взаємодії та розширення обміну інформацією між суб'єктами забезпечить повне та своєчасне відображення ситуаційної обстановки на державному кордоні України, якісне проведення аналізу ризиків та прийняття рішень.

Для цього необхідними умовами є уніфікація стандартних операційних процедур, вдосконалення взаємодії між підрозділами, які безпосередньо виконують завдання на державному кордоні України, включаючи обмін даними про оперативну обстановку в режимі реального часу.

Для досягнення зазначеної стратегічної цілі передбачено виконання таких завдань:

- удосконалення механізмів координації, взаємодії та планування в інтересах інтегрованого управління державним кордоном;

- уніфікація форматів подання статистичної інформації суб'єктами;
- розвиток міжвідомчої системи ситуаційних центрів;
- створення та забезпечення функціонування об'єднаного морського координаційного центру;
- розроблення та впровадження уніфікованих стандартних операційних процедур (SOP) взаємодії між суб'єктами.

Стратегічна ціль 6. Розвиток взаємодії з органами державної влади, органами місцевого самоврядування та громадянським суспільством під час виконання завдань суб'єктами

Для забезпечення ефективного інтегрованого управління державним кордоном важливо забезпечити тісну взаємодію між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства. Спільна участь у плануванні, моніторингу та реалізації заходів сприяє формуванню довіри, підвищує прозорість та зміцнює спроможність держави забезпечувати надійну охорону державного кордону України інклюзивним і сталим способом.

Для досягнення зазначеної стратегічної цілі передбачено виконання таких завдань:

модернізація інтегрованої міжвідомчої інформаційно-комунікаційної системи щодо контролю осіб, транспортних засобів та вантажів, які перетинають державний кордон України, впровадження у використанні об'єднаного морського координаційного центру програмних продуктів портових операторів для моніторингу переміщення суден, вантажів та транспортних засобів у портах;

удосконалення взаємодії суб'єктів з органами місцевого самоврядування у процесі реалізації державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства;

проведення суб'єктами публічних консультацій під час реалізації державної політики у сфері інтегрованого управління державним кордоном;

організація діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону України та удосконалення взаємодії з місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування щодо координації їх діяльності;

проведення інформаційних кампаній щодо зміни правових основ та правил перетинання державного кордону України;

моніторинг рівня громадської довіри до суб'єктів.

Стратегічна ціль 7. Розвиток співробітництва з країнами, які на основі аналізу ризиків визначені як країни походження або транзиту нелегальної міграції

Посилення співпраці з країнами походження або транзиту нелегальної міграції є одним з інструментів, що дає змогу запобігати та впливати на причини міграції, розвивати діалог з державами-партнерами, а також зміцнювати спроможність до повернення осіб, які не мають підстав для перебування в Україні. Водночас важливо забезпечити дотримання міжнародних стандартів, зокрема принципу non-refoulement, та захист прав людини.

Для досягнення зазначеної стратегічної цілі передбачено виконання таких завдань:

нормативне врегулювання співробітництва з країнами походження або транзиту нелегальної міграції та міжнародними установами;

поглиблення співпраці з міжнародними установами, що опікуються питаннями міграції;

встановлення механізмів обміну інформацією, запровадження аналізу ризиків з прикордонними, міграційними органами країн походження та транзиту мігрантів;

вивчення можливостей запровадження інституту співробітників, відповідальних за координацію та інформаційний обмін, у дипломатичних установах України в країнах походження або транзиту нелегальної міграції;

удосконалення візової політики України та її гармонізація з візовою політикою ЄС.

Стратегічна ціль 8. Забезпечення ефективної протидії транскордонній злочинності та нелегальній міграції

Заходи з протидії транскордонній злочинності, які проводяться суб'єктами, спрямовані на запобігання широкому спектру загроз національній безпеці України: тероризму, незаконному переправленню осіб через державний кордон України, нелегальній міграції, торгівлі людьми, контрабанді всіх видів, особливо зброї та боєприпасів, ухилення від сплати податків та встановлених платежів, організованих злочинності тощо.

Метою проведення заходів з протидії транскордонній злочинності є запобігання вчиненню правопорушень, забезпечення реалізації принципу невідворотності покарання та забезпечення безпеки особи, суспільства та держави у результаті спільної діяльності суб'єктів із застосуванням усього комплексу правових механізмів.

Для досягнення зазначеної стратегічної цілі передбачено виконання таких завдань:

-удосконалення взаємодії суб'єктів, що протидіють кримінальним та іншим правопорушенням як на національному, так і на міжнародному рівнях, зокрема із структурами держав — членів ЄС, міжнародними організаціями відповідної спрямованості;

-наращування спроможностей суб'єктів для оперативного реагування на ускладнення обстановки, кризові та нестандартні ситуації;

- удосконалення оперативно-розшукової діяльності шляхом запровадження її новітніх форм і методів;
- удосконалення систем кримінального аналізу;
- створення національної системи попередньої інформації про пасажирів;
- надання митним органам права здійснювати оперативно-розшукову діяльність та проводити досудове розслідування у справах про контрабанду товарів;
- моніторинг за діяльністю підозрілих суден (суден, які вчинили порушення порядку в'їзду або виїзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї, суден, щодо яких застосовано санкції, суден, що плавають під прапором держави — агресора, суден, що належать громадянам держави-агресора або суб'єктам господарювання, які зареєстровані на території держави — агресора) з метою своєчасного реагування (вжиття превентивних заходів) на ускладнення обстановки, кризові та нестандартні ситуації на морі;
- проведення моніторингу та регулярне оновлення національної ситуаційної картини щодо виявлених іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні;
- проведення систематичного аналізу інформації про шляхи, причини нелегальної міграції через державний кордон України та вироблення заходів щодо ефективної протидії;
- удосконалення системи підготовки персоналу підрозділів, що протидіють кримінальним та іншим правопорушенням.

Стратегічна ціль 9. Повернення іноземців та осіб без громадянства в країну походження або третю країну, які не мали або втратили законні підстави для перебування в Україні

Досягнення необхідного рівня стримування та протидії нелегальній міграції можливе за умови належного забезпечення, інформаційного супроводження та вдосконалення процедур повернення іноземців та осіб без громадянства в країну походження або третю країну, які не мали або втратили законні підстави для перебування в Україні.

Необхідним є розширення договірної бази з питань реадмісії, що є дієвим механізмом передачі іноземців та осіб без громадянства, які не мають або втратили законні підстави перебування в Україні.

Важливо забезпечити обмін інформацією щодо зміни обстановки в країнах походження або транзиту та виникнення нових міграційних маршрутів. Це сприятиме формуванню активної політики повернення, зміцненню національного міграційного контролю та дасть змогу інтегрувати українську систему реадмісії у загальноєвропейську архітектуру безпеки.

Для досягнення зазначеної стратегічної цілі передбачено виконання таких завдань:

- удосконалення співробітництва з дипломатичними представництвами іноземних держав щодо ідентифікації та документування нелегальних мігрантів;
- продовження переговорного процесу та укладання угод про реадмісію з країнами походження або транзиту нелегальних мігрантів з урахуванням аналізу ризиків;
- поширення практики застосування до нелегальних мігрантів методів, альтернативних затриманню (взяття на поруки, внесення застави тощо);
- удосконалення стандартних процедур з ідентифікації, документального оформлення, супроводу та безпечного повернення іноземців та осіб без громадянства в країну походження або третю країну;
- забезпечення дотримання прав людини під час реалізації процедур повернення;

- удосконалення взаємодії з перевізниками щодо повернення іноземців та осіб без громадянства в країну походження або третю країну;
- налагодження механізму своєчасного залишення території України особами, яким рішенням Державної міграційної служби України відмовлено у визнанні біженцем, або особами, які потребують додаткового захисту, та які не врегулювали свій правовий статус відповідно до законодавства;
- розширення механізмів добровільного повернення, реінтеграційної підтримки із залученням оперативної, технічної та практичної допомоги Європейської Агенції прикордонної та берегової охорони Frontex, Представництва Міжнародної організації з міграції в Україні до реалізації повернень.

Стратегічна ціль 10. Впровадження та використання передових технологій та інформаційно-комунікаційних систем

Інтегроване управління державним кордоном має підтримуватися передовими, мобільними і взаємосумісними технічними системами та рішеннями, інтегрованими до масштабних ІТ-систем ЄС.

Усі суб'єкти повинні мати можливість максимально ефективно використовувати найсучасніші технології для створення розвиненої, гнучкої та високоефективної системи управління, своєчасного виявлення інцидентів на кордоні України та оперативного реагування в межах єдиного інформаційного простору ЄС, забезпечення надійного функціонування та розвитку систем електронних комунікацій, інформатизації та захисту інформації.

Для досягнення зазначеної стратегічної цілі передбачено виконання таких завдань:

розвиток та нарощування системи електронних комунікацій, пропускної спроможності електронних комунікаційних мереж, підвищення оперативності та стійкості систем електронних комунікацій суб'єктів;

забезпечення взаємосумісності інформаційних систем різних міністерств та відомств для їх інтеграції та обміну інформацією в режимі реального часу;

впровадження, підтримка ІТ-продуктів та ІТ-послуг, створення відповідної ІТ-інфраструктури для розвитку ІТ-сервісів та формування підходів до побудови архітектури інформаційно-комунікаційних систем, що відповідають наявним і майбутнім потребам суб'єктів;

адаптація національних інформаційних систем до європейських, зокрема шенгенських;

розвиток та нарощування систем технічного захисту інформації та кіберзахисту.

Стратегічна ціль 11. Розвиток системи оцінювання якості виконання завдань інтегрованого управління державним кордоном

В Україні необхідно розвивати систему оцінювання якості виконання завдань інтегрованого управління державним кордоном на стратегічному та операційному рівнях. Така система повинна відстежувати процес впровадження та якість виконання завдань суб'єктами. Вона базується на кращих практиках держав — членів ЄС за прикладом шенгенської моделі оцінювання.

Результати оцінювання повинні використовуватися як основа для подальшого розвитку, удосконалення діяльності та підвищення спроможностей суб'єктів.

Для досягнення зазначеної стратегічної цілі передбачено виконання таких завдань:

підготовка експертів з оцінювання якості виконання завдань інтегрованого управління державним кордоном з урахуванням методик Європейської Агенції прикордонної та берегової охорони Frontex та прикордонних відомств держав — членів ЄС;

удосконалення національної методики оцінювання якості виконання завдань інтегрованого управління державним кордоном шляхом інтеграції стандартів оцінювання Європейської Агенції прикордонної та берегової охорони Frontex;

організація проведення оцінки якості виконання завдань інтегрованого управління державним кордоном та використання її результатів для корегування подальшого його розвитку;

залучення міжнародних експертів до оцінювання якості виконання завдань інтегрованого управління державним кордоном.

Стратегічна ціль 12. Залучення міжнародної технічної допомоги та інших ресурсів, передбачених законодавством, для розвитку інтегрованого управління державним кордоном

Залучення міжнародної технічної допомоги та інших передбачених законодавством ресурсів є стратегічно важливим елементом підтримки інтегрованого управління державним кордоном та спрямоване на розвиток інституційних спроможностей суб'єктів. Вона допомагає компенсувати нестачу бюджетних коштів та спрямувати зовнішнє фінансування на критично важливі напрями.

Для досягнення зазначеної стратегічної цілі передбачено виконання таких завдань:

планування та встановлення партнерських відносин щодо залучення міжнародної технічної допомоги, а саме:

- пошук нових джерел залучення міжнародної технічної допомоги та партнерів з розвитку;
- опрацювання проектних пропозицій та підготовка запитів на залучення міжнародної технічної допомоги;

забезпечення координації, моніторингу та оцінки використання міжнародної технічної допомоги та інших ресурсів, а саме:

- впровадження дієвих механізмів координації міжнародної технічної допомоги та інших ресурсів;
- забезпечення проведення якісного моніторингу міжнародної технічної допомоги.

Стратегічна ціль 13. Дотримання прав і свобод людини, забезпечення інклюзивності для вразливих груп населення

Дотримання прав і свобод людини, які встановлені Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України, є завданням суб'єктів і повинне забезпечуватися під час реалізації всіх їх повноважень.

Неправомірне обмеження прав і свобод людини неприпустиме і тягне за собою відповідальність згідно із законом. Посадові особи суб'єктів зобов'язані поважати гідність людини, виявляти до неї гуманне ставлення.

Особлива увага повинна приділятися забезпеченню прав і свобод людини, удосконаленню безбар'єрного простору та створенню умов рівного доступу до послуг для вразливих груп населення.

Для досягнення зазначеної стратегічної цілі передбачено виконання таких завдань:

створення суб'єктами умов для забезпечення належного дотримання прав і свобод людини, забезпечення рівних можливостей та прав жінок і чоловіків, осіб з інвалідністю, забезпечення інтересів дитини;

імплементація інфраструктурних стандартів ЄС із створення безбар'єрного середовища для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення в пунктах пропуску через державний кордон України;

створення належних умов системи тримання осіб, затриманих за порушення вимог законодавства з прикордонних питань;

впровадження системи моніторингу для забезпечення дотримання стандартів прав людини в пунктах пропуску через державний кордон України;

впровадження інклюзивних інформаційних сервісів та навчання персоналу суб'єктів роботі з уразливими групами;

покращення роботи із зверненнями громадян та надання консультацій з питань перетину кордону України;

налагодження партнерських зв'язків з відповідними державними службами, міжнародними організаціями та громадськими об'єднаннями для надання підтримки та ресурсів вразливим особам;

удосконалення механізмів забезпечення рівного доступу до публічних (електронних публічних) послуг, у тому числі адміністративних послуг;

проведення роботи щодо забезпечення якісного перекладу в процесах надання захисту в Україні шляхом цільового виділення ресурсів, співпраці з бюро перекладів та міжнародними організаціями, а також надання необхідної правничої допомоги;

сприяння реалізації державної ветеранської політики, підтримка військовослужбовців, зокрема з числа ветеранів війни, та членів їх сімей у межах компетенцій суб'єктів.

Стратегічна ціль 14. Освіта та професійний розвиток персоналу суб'єктів

З метою реалізації функцій і завдань суб'єктами необхідно забезпечити достатню кількість компетентного і спеціально навченого персоналу.

Освіта та професійна підготовка персоналу повинні базуватися на узгоджених і високоякісних стандартах підготовки з урахуванням операційних потреб, завдань, правової компетенції та формувати єдину культуру, що ґрунтується на дотриманні загальноновизнаних етичних норм поведінки, а також на ставленні з повагою до прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, громадських об'єднань та інших суб'єктів приватного права.

Для досягнення зазначеної стратегічної цілі передбачено виконання таких завдань:

-оновлення наявних та запровадження нових освітніх програм і сучасних технологій підготовки персоналу суб'єктів з урахуванням європейських та міжнародних стандартів;

-упровадження моделі реалізації принципу “Освіта впродовж кар'єри” для основних типових посад суб'єктів;

- розширення співпраці між закладами вищої освіти суб'єктів, закордонними профільними закладами освіти, Європейською Агенцією прикордонної та берегової охорони Frontex, Агенцією Європейського Союзу з підготовки правоохоронних органів Серол та іншими;
- розвиток системи проведення тренінгів для тренерів (мультиплікаторів), у тому числі спільних тренінгів для персоналу суб'єктів;
- проведення спільних навчань (комплексних заходів) щодо дій суб'єктів у разі виникнення кризових, нестандартних ситуацій в прикордонній смузі та контрольованому прикордонному районі;
- організація підготовки вузькопрофільних фахівців;
- створення безпечної інфраструктури закладів освіти.

Стратегічна ціль 15. Дослідження та інновації для розвитку інтегрованого управління державним кордоном

Дослідження та інновації є критично важливими для підтримки і розвитку інтегрованого управління державним кордоном за допомогою сучасних наукових рішень, технологій та знань.

Суб'єкти повинні брати участь в наукових дослідженнях та інноваціях, щоб стати більш сучасними, економічно ефективними і стійкими. Важливо скористатися технологіями штучного інтелекту, обмінюватися результатами наукових досліджень, передовими рішеннями та практичним досвідом.

Для досягнення зазначеної стратегічної цілі передбачено виконання таких завдань:

- створення сприятливих умов для розвитку наукових досліджень та інновацій у сфері інтегрованого управління державним кордоном;
- удосконалення планування, фінансування і контролю за виконанням і впровадженням науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт;

-утворення науково-дослідної установи в Державній прикордонній службі України;

-проведення постійного моніторингу результатів наукової діяльності у сфері інтегрованого управління державним кордоном, що проводиться на національному та міжнародному рівнях;

-проведення науково-практичних заходів (круглих столів, конференцій тощо);

-вивчення та обґрунтування можливості впровадження технологій штучного інтелекту з метою підвищення ефективності діяльності суб'єктів, враховуючи вимоги Європейського закону про штучний інтелект (AI Act);

-забезпечення наукового супроводу реалізації Стратегії;

розширення співпраці науково-дослідних установ суб'єктів з українськими та міжнародними дослідницькими інституціями.

Очікувані результати та показники виконання завдань Стратегії наведено в додатку.

Фінансове та ресурсне забезпечення реалізації Стратегії

Реалізація Стратегії здійснюється на основі національного безпекового, економічного, інтелектуального потенціалу з використанням механізмів державно-приватного партнерства, а також із залученням міжнародної консультативної, фінансової, матеріально-технічної допомоги.

Для реалізації Стратегії розробляються операційні плани реалізації стратегії на трирічний період, що затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Операційними планами передбачаються конкретні завдання, заходи, індикатори досягнення цілей та визначається перелік відповідальних органів виконавчої влади, а також джерела та обсяги фінансування заходів.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії здійснюється у межах коштів державного бюджету, виділених суб'єктам, залученим до її реалізації, коштів

міжнародної технічної допомоги та інших джерел, не заборонених законодавством.

Обсяг фінансування Стратегії визначається з урахуванням конкретних завдань та в межах коштів, передбачених законом про Державний бюджет України на відповідний рік.

Обсяги видатків, матеріально-технічних, трудових ресурсів, необхідних для реалізації Стратегії, визначаються щороку з урахуванням можливостей державного бюджету на відповідний рік та фактичного виконання завдань за підсумками попередніх періодів.

Стратегія є основою для підготовки державних програм і нормативно-правових актів, що стосуються розвитку та забезпечення інтегрованого управління державним кордоном.

Порядок проведення моніторингу, оцінки результатів реалізації Стратегії та звітування

Забезпечення ефективної реалізації Стратегії здійснюватиметься з використанням відповідних інструментів моніторингу ключових показників ефективності та посилення інституціональної спроможності центральних органів виконавчої влади.

Оцінювання якості виконання завдань Стратегії та заходів, визначених операційними планами її реалізації, проводиться відповідно до Національної методики оцінювання якості виконання завдань інтегрованого управління державним кордоном, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 13 червня 2023 року № 595.

Звіти за результатами оцінювання якості виконання завдань інтегрованого управління державним кордоном подаються:

щопівроку міжвідомчій робочій групі з питань координації інтегрованого управління державним кордоном;

щороку Раді національної безпеки і оборони України, а також Верховній Раді України (за запитом).

Результати оцінювання якості виконання завдань інтегрованого управління державним кордоном можуть бути підставою для перегляду цієї Стратегії.